

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ "ЛОГІСТИЧНА СИСТЕМА" ТА ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ЗАТРАТАМИ В ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМАХ

Анотація. Розкрито проблеми управління витратами в теорії логістики та особливості поняття "логістична система". Розглянуто основні принципи управління витратами в логістичних системах. Обґрунтовано необхідність управління логістичними витратами.

Аннотация. Раскрыты проблемы управления затратами в теории логистики и особенности понятия "логистическая система". Рассмотрены основные принципы управления затратами в логистических системах. Обоснована необходимость управления логистическими затратами.

Annotation. Cost management problems in the theory of logistics and peculiarities of the concept "logistics system" are disclosed. The basic principles of cost management in logistics systems are considered. The necessity for logistics costs is substantiated.

Ключові слова: логістика, логістичні витрати, логістична система, управління витратами.

На сучасному етапі розвитку логістики поняття логістичної системи застосовують з метою дослідження і вирішення економічних проблем при оптимізації загальних витрат. Більшості реально функціонуючих на практиці логістичних систем притаманні основні риси складних (великих) систем, що дозволяють застосовувати до їх аналізу та проектування системний підхід. Ланки логістичної системи є синтезом суб'єктів і об'єктів логістичного управління зі своїми організаційно-функціональними структурами і локальними критеріями оптимізації функціонування, які в загальному випадку можуть не збігатися з глобальною метою логістичної системи. Це значно ускладнює формування управління в логістичній системі і призводить до необхідності створення органу вищого логістичного менеджменту для координації та інтеграції дій ланок логістичної системи.

Проблеми підвищення ефективності управління логістичними системами розглядаються різними вченими: Сергєєв В. І., Родников А. Н., Сергєєв В. І., Ч. Сковронек [1 – 4], але багато питань управління в логістичній системі вирішені не повною мірою.

Метою роботи є розкриття особливостей поняття "логістична система" та обґрунтування принципів управління витратами.

Порівняння трактувань поняття "логістична система" свідчить про науковий та практичний інтерес до логістизації організаційних структур. Слід розглянути, як визначають дане поняття науковці.

Вивчення великої кількості робіт з логістики вітчизняних вчених свідчить про те, що питання методології управління витратами в логістичних системах слабо вивчені і залишаються предметом дослідження.

Афанасьєв М. В. [5] визначає термін "логістична система" як будь-яку цілісну суспільну велику систему, яка шукає і знаходить найбільш ефективну форму системної організації свого функціонування та розвитку.

Гаджинський А. М. [6] розглядає логістичну систему як організацію економічних відносин між агентами економіки, які взаємодіють між собою з питань управління потоковими процесами з метою реалізації логістичних рішень.

Лукинський В. С. [7] розглядає логістичну систему як складну організаційно завершену (структуровану) економічну систему, яка складається з елементів – ланок, взаємопов'язаних в єдиному процесі управління матеріальними і супровідними потоками.

Парфьонов А. В. [8] зазначає, що логістична система – важлива частина ринкового механізму розширеного відтворення, формована з метою реалізації та узгодження економічних інтересів безпосередніх учасників підприємницьких процесів шляхом найбільш ефективного використання суспільних ресурсів, існуючих на певному історичному етапі в умовах господарювання.

Плоткін Б. К. [9] дає таке поняття: логістична система – це повне і надійне забезпечення споживачів засобами виробництва в умовах ринку.

Сергєєв В. І. [3] розглядає логістичну систему як складну економічну систему, що складається з взаємопов'язаних елементів – ланок управління.

Уваров С. А. [10] вважає, що логістична система – це система управління рухом матеріалопотоків від поставок сировини до постачань готової продукції, а також фінансових та інформаційних потоків, які сприяють руху матеріалів, це адаптивна система зі зворотним зв'язком, виконує ті чи інші логістичні операції. Логістичні системи розділяються за масштабами діяльності на макро-

У вітчизняній економічній літературі до теперішнього часу проблеми логістичних витрат розглядалися недостатньо. Вперше це питання детально досліджувався в роботі М. Кувіль, який зарахував логістичні витрати до витрат на просування матеріалів на підприємстві і піддав їх комплексному та всебічному аналізу, однак не використав термін "логістичні витрати". Водночас проблематика витрат на запаси на початку 70-х рр. минулого століття була піднята в роботі Ч. Сковронка [4]. Витрати на запаси вже тоді досліджувалися широко і комплексно. У багатьох випадках вони виходили за рамки витрат на запаси у вузькому розумінні цього терміна. Певна група таких витрат, особливо частина витрат на формування запасів, становить витрати на просування матеріалів на фазі закупівлі, які включають у себе, головним чином, витрати на доставку, замовлення, транспортування, маніпулювання на вході.

Управління витратами в логістичній системі – це виконання всього комплексу функцій управлінського циклу, спрямованих на підвищення ефективності логістичного обслуговування. Суб'єктами управління витратами виступають керівники і фахівці об'єктів логістичної системи та логістичні підрозділи. Об'єктами управління є витрати на логістичне обслуговування і на відмову від нього [7].

Функції управління витратами первинні стосовно надання логістичного обслуговування, тому мета управління витратами полягає у досягненні намічених результатів діяльності логістичної системи найбільш економічним способом. Прогнозування та планування витрат доцільно поділяти на перспективне і поточне.

Організація управління логістичними системами – найважливіший елемент ефективного управління витратами. Вона встановлює, яким чином на об'єктах логістичної системи управляють витратами, тобто хто це робить, в які терміни, з використанням якої інформації та документів, якими способами. Визначаються місця виникнення витрат, центри витрат і центри відповідальності за їх дотриманням. Координація і регулювання витрат припускають порівняння фактичних витрат із запланованими, виявлення відхилень і прийняття оперативних заходів щодо їх ліквідації [2; 3].

Облік, як елемент управління витратами, необхідний для підготовки інформації з метою прийняття правильних логістичних рішень.

Аналіз витрат становить елемент функції контролю, допомагає оцінити ефективність використання всіх ресурсів логістичної системи, виявити резерви оптимізації витрат, зібрати інформацію для підготовки планів і прийняття раціональних управлінських рішень у галузі витрат.

Функція контролю (моніторингу) в системі управління витратами забезпечує зворотний зв'язок порівняння запланованих і фактичних витрат.

Управління витратами в логістичних системах становить динамічний управлінський процес, спрямований на досягнення найкращого економічного результату діяльності логістичної системи. При цьому основними принципами управління витратами можуть бути:

- системний підхід до управління витратами;
- єдність методів, що практикуються на різних рівнях управління витратами;
- управління витратами на всіх стадіях процесу логістичного обслуговування – від створення до відмови;
- органічне поєднання оптимізації витрат з високою якістю логістичного обслуговування;
- недопущення зайвих витрат;
- упровадження ефективних методів оптимізації витрат;
- удосконалення інформаційного забезпечення про рівень витрат;
- підвищення зацікавленості логістичних підрозділів у зниженні витрат.

Системний підхід знаходить своє вираження в тому, що ефективність управління витратами оцінюють за ефективністю найслабшої ланки системи. Низький рівень нормування витрат, посередня мотивація і стимулювання персоналу за їх зниженням, недостатній за обсягом і незадовільний за якістю аналіз, система обліку витрат, що не забезпечує потреби керівництва, негативно позначається на функціонуванні системи [5; 6].

Методичне єдність управління витратами на різних рівнях передбачає єдині вимоги до інформаційного забезпечення, планування, обліку, аналізу витрат на об'єктах логістичної системи.

Дотримання всіх принципів управління витратами створює базу економічної конкурентоспроможності об'єктів логістичних систем, завоювання ним передових позицій на ринку логістичного обслуговування.

Процеси, що відбуваються в логістичній системі й охоплюють матеріальні, інформаційні та окремі елементи фінансових процесів, призводять до виникнення певних витрат, які в господарській практиці не завжди ототожнюються з витратами в строгому розумінні цього терміна. Однак вони надають вплив на загальні результати діяльності логістичної системи [3].

Практичний підхід до розрахунку та аналізу логістичних витрат повинен бути простим і адаптованим до встановлених принципів бухгалтерського обліку, калькуляції витрат та складання балансового звіту.

Існує ряд теоретичних і практичних проблем, пов'язаних з виділенням і обробкою конкретних груп і компонентів витрат. З теоретичної точки зору необхідне повне, комплексне трактування витрат, що відображає сутність проблеми і що дає можливість отримати її всебічну оцінку. З практичної точки зору в рамках застосовуваної системи обліку це може виявитися скрутним або взагалі неможливим.

Таким чином, можна припустити, що саме в оптимізації логістичних витрат полягає основний резерв економії коштів, визначається доцільність, актуальність і необхідність формування нової наукової бази управління витратами в логістичних системах. Узгодженість логістичних процесів, використання сучасних інструментів управління ними, раціональне ведення економічної діяльності та оптимізація логістичних витрат є необхідними умовами забезпечення конкурентних переваг економічних об'єктів і збереження ними своїх ринкових позицій.

Перехід національної економіки України до ринкових відносин і викликане цією обставиною розширення діапазону використання логістики на всіх рівнях економічної діяльності висунули на передній план необхідність розробки науково-методичного апарату оптимізації загальних витрат, заснованого на принципах логістики. Це визначає роль показника собівартості, що є в умовах ринкової економіки основою формування оптимальних цін і важливим чинником формування економічного результату від логістичної діяльності з обслуговування реального сектору економіки. Зараз об'єктивно назріла необхідність розробки механізму управління витратами в логістичних системах, адекватного економічним відносинам національної економіки.

-
- Література:** 1. Степанов В. И. Логистика : учебник / В. И. Степанов. – М. : Изд. "Проспект", 2006. – 448 с. 2. Родников А. Н. Логистика : терминологический словарь / А. Н. Родников. – М. : Экономика, 1995. – 345 с. 3. Сергеев В. И. Логистика в бизнесе / В. И. Сергеев. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 680 с. 4. Сковронек Ч. Логистика на предприятии / Ч. Сковронек. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 400 с. 5. Афанасьева Н. В. Логистические системы и российские реформы / Н. В. Афанасьева. – СПб. : Изд. Санкт-Петербург. ун-та экономики и финансов, 1995. – 257 с. 6. Гаджинский А. М. Логистика / А. М. Гаджинский. – М. : Информационно-внедренческий центр "Маркетинг", 2002. – 228 с. 7. Лукинский В. С. Модели и методы теории логистики / Лукинский В. С. – 2-е изд. – СПб. : Изд. "Питер", 2008. – 448 с. 8. Парфенов А. В. Методология формирования логистической системы управления потоковыми процессами в транзитивной экономике / А. В. Парфенов. – СПб. : СПбГУЭФ, 2001. – 183 с. 9. Плоткин Б. К. Введение в коммерцию и коммерческую логистику : учебн. пособ. / Б. К. Плоткин. – СПб. : Изд. Санкт-Петербург ун-та экономики и финансов, 1996. – 345 с. 10. Уваров С. А. Логистический менеджмент. Управление запасами : учебн. пособ. / С. А. Уваров. – СПб. : СПбГУЭФ, 2003. – 200 с.